

Česká republika

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát - oblastní pracoviště

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola Čáslav, Masarykova 357, okres Kutná Hora

Masarykova 357, 286 01 Čáslav

Identifikátor školy: 600 046 362

Termín konání orientační inspekce: 3. – 7. únor 2003

Čj.:	032 5/03-2050
Signatura:	oc2cw103

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola Čáslav, Masarykova 357, okres Kutná Hora, je úplnou základní školou. Zřizovatel (Město Čáslav) ji k 1. lednu 2003 nově zřídil jako příspěvkovou organizaci, která sdružuje základní školu, školní družinu a školní jídelnu.

Základní škola měla ke dni inspekce 27 tříd se 633 žáky. Do školy bylo integrováno 18 zdravotně postižených žáků.

Škola nabízí od šestého ročníku rozšířenou výuku matematiky a přírodovědných předmětů.

Stávající ředitelka a její zástupce vykonávají tyto funkce od roku 1992.

Inspekční činnost ČŠI se týkala pouze základní školy.

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti v základní škole bylo zjištění a zhodnocení:

- personálních podmínek vzdělávání a výchovy vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a sledovaným předmětům,
- materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a sledovaným předmětům,
- průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy v následujících předmětech: český jazyk, cizí jazyky, matematika, fyzika.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY V ZÁKLADNÍ ŠKOLE VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM A SLEDOVANÝM PŘEDMĚTŮM

Výuka českého jazyka, matematiky a fyziky ve třídách druhého stupně je zajišťována v plném rozsahu učiteli, kteří splňují předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti.

Učitelka, která vyučuje český jazyk a matematiku v jedné ze třetích tříd prvního stupně, tyto podmínky nesplňuje, jedná se o pracovníci se středoškolským pedagogickým vzděláním. Také v jedné z pátých tříd vyučuje matematiku učitelka druhého stupně s odbornou způsobilostí pro výuku jiných předmětů (českého jazyka a dějepisu).

Výuku cizích jazyků zajišťuje celkem devět učitelů, z toho tři učí na prvním stupni. Personální zajištění této výuky je vzhledem k příslušnému obecně závaznému předpisu nevyhovující, neboť žádný vyučující nesplňuje předepsané kvalifikační podmínky odborné způsobilosti. Jedná se o učitele s odbornou způsobilostí pro výuku jiných předmětů.

Pozn.: Ve škole působí celkem 37 učitelů včetně ředitelky a jejího zástupce, z toho 15 učitelů s odbornou a pedagogickou způsobilostí pro výuku ve třídách prvního stupně, 19 učitelů s odbornou a pedagogickou způsobilostí pro výuku různých předmětů ve třídách druhého stupně a tři nequalifikované učitelky. Ve třídách prvního stupně zajišťují část výuky (přibližně 12 % hodin) vychovatelky školní družiny. Na druhém stupni je zhruba 34 % vyučovacích hodin vyučováno neodborně, učiteli jiných aprobací. Nejlépe jsou zajištěny předměty český jazyk, matematika, přírodopis, fyzika, chemie a praktické činnosti. Ředitelka a zástupce ředitele splňují předepsané podmínky způsobilosti pro výkon těchto funkcí.

Ředitelka vytvořila základní systém vedení, hodnocení a motivování učitelů. Při stanovování koncepčních záměrů vychází z personálních možností školy, potřeb žáků a požadavků rodičovské veřejnosti. Snaží se plně využívat odbornost a schopnosti jednotlivých pracovníků. Dosavadní výběr učitelů – vzhledem k tomu, že k jejich delimitaci od předcházejícího zaměstnavatele došlo teprve k 1. lednu 2003 – byl prozatím školou ovlivňován pouze částečně. Ředitelka se snaží připravovat podmínky, které by podporovaly spokojenost pracovníků.

Vedení učitelů, kteří učí první rok, se opírá o tzv. uvádějící učitele. Ve škole jsou letos jen dva učitelé, kteří pracují druhý resp. třetí rok. Jejich vedení spočívá zejména v neformální spolupráci mezi učiteli stejných ročníků. Ředitelka věnuje méně zkušeným a nekvalifikovaným učitelům větší pozornost při kontrolní činnosti, jejich práce je častěji hodnocena. V zavedeném způsobu pomoci začínajícím a nekvalifikovaným učitelům zůstávají nevyužity některé další možnosti (déletrvajícím působení, důraznější náročnost na administrativní výstupy, důslednější hospitační činnost, pomoc metodických sdružení apod.).

V současné době je věnováno zvýšené úsilí vedení školy motivovat učitele k využívání moderních informačních technologií, zatím bez většího výsledku, přestože jsou postupně zlepšovány podmínky (zejména dalším vzděláváním) a je využívána i finanční stimulace.

Hodnocení jednotlivých učitelů se opírá o výsledky kontrolní činnosti, na které se podílejí ředitelka a zástupce. Přímou kontrolou, následným hodnocením a vedením není pověřen žádný další pracovník. V tomto ohledu zejména chybí větší zapojení vedoucích metodických orgánů školy a výchovné poradkyně a přesné stanovení příslušných kompetencí.

Kontrola práce učitelů se odehrává zejména při hospitacích. Z jejich rozboru, který byl proveden v loňském školním roce, vyplynulo, že jejich celkový počet – vzhledem k počtům učitelů - a také předmětová skladba nejsou příliš uspokojivé. V loňském školním roce nebylo za celý školní rok vedením školy navštívena téměř třetina z celkového počtu tříd. Z provedených hospitací jsou vedeny kvalitní zápisy, které obsahují hodnocení úrovně a doporučená opatření, která by měla přispět ke zlepšení stavu. Zejména na prvním stupni byly prováděny také některé následné hospitace, které sledovaly účinnost těchto opatření. Pro letošní školní rok je vytvořen spíše formální a nekonkrétní *Plán hospitací*, který vymezuje veškerou plánovanou kontrolní činnost a některé hospitační priority. Dosavadní složení hospitací těmto prioritám zhruba odpovídá.

Pravidelně probíhá kontrola dokumentace žáků a tříd, tematických plánů vyučujících, žákovských knížek, sešitů a písemných prací či výrobků žáků. Kontrolu provádí jen vedení, proto některé odborné nedostatky (zejména v tematickém předmětovém plánování) se nepodaří vždy postihnout. Významná je kontrola výsledků vzdělávání (hodnocení této oblasti kontroly uvádí tato inspekční zpráva na jiném místě).

Škola vytváří dobré podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP). Je zpracováván systematický roční plán DVPP. Zahnuje většinu pedagogických pracovníků, navazuje na potřeby školy a je pokračováním vzdělávacích aktivit z loňského školního roku. Systematické zaměření lze vyzorovat zejména u vzdělávání učitelů, kteří učí cizí jazyky (jazykové kurzy). Postupně se zvyšuje kvalifikovanost učitelů ve využívání počítačů a informačních technologií. Všichni vyučující prošli v tomto oboru základním kurzem. Po učitelích se vyžaduje zpracování některých administrativních úkonů, jako jsou například tematické plány, individuální vzdělávací programy, evidence žáků apod., na počítačích. Minimální je vzdělávání v oblasti řízení školy, navštěvovány jsou pouze jednorázové kurzy.

V souvislosti s přechodem na právní subjektivitu k 1. lednu 2003 vypracovala ředitelka školy systém směrnic, který zahrnuje potřebné školní dokumenty. Jejich formální i obsahové zpracování je většinou velmi dobré, avšak školní realita je v některých níže uvedených

případech odlišná. *Organizační schéma školy* je v protikladu s deklarovaným delegováním pravomocí na podřízené a jejich maximálním zapojením do vedení. Ředitelka školy prakticky řídí všechny oblasti a všechny zaměstnance osobně. Tento styl organizace školy a jejího řízení je do určité míry účinný, avšak neposkytuje dostatečný prostor pro kontrolní činnost a nenutí k zodpovědnosti další zaměstnance školy. To se týká zejména vedoucích předmětových komisí, kteří neposkytují vedení i samotným členům komisí dostatečnou zpětnou vazbu. Některé materiály byly předloženy nadbytečně ve dvojí verzi (*Řád školní družiny a Vnitřní řád školní družiny*, *Řád školy* a *Pracovní řád pro zaměstnance*), odkazují jeden na druhý.

Pedagogické rady se konají podle plánu, zápisy z nich svědčí o jejich velmi dobré úrovni. Od začátku tohoto školního roku zavedla ředitelka provozní porady, konané dle potřeby. *Organizační řád* je přehledný, vytvořený podle metodického návodu. *Školní řád* zaznamenává práva i povinnosti žáků a obsahuje všechny náležitosti. Pěkně zpracovaný je *Plán práce na školní rok 2002/2003*, který je rozepsán do jednotlivých měsíců s konkrétní zodpovědností a termíny a pravidelně je upravován. *Výroční zpráva školy* obsahuje všechny náležitosti, je vypovídající a přehledná. Rada školy ani samosprávná organizace žáků ve škole nefungují.

O prospěchu a chování žáků jsou zákonní zástupci informováni na pravidelných třídních schůzkách, telefonicky, písemně a prostřednictvím žakovských knížek. Vyučující jsou informováni osobně a na nástěnce ve sborovně.

Organizace činnosti školy je teoreticky připravena velmi dobře, účinnost opatření je pouze průměrná.

Personální podmínky a úroveň s nimi souvisejících organizačních a systémových podmínek byly hodnoceny jako průměrné.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY V ZÁKLADNÍ ŠKOLE VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM A SLEDOVANÝM PŘEDMĚTŮM

Třídy základní školy jsou v současné době ve dvou budovách. Deset tříd prvního stupně bylo umístěno v ulici 28. října. Celý druhý stupeň, pět tříd prvního stupně a ředitelství školy je v hlavní budově. Učebny v této budově jsou prostornější. Modernizace budov probíhá průběžně, postupně byly realizovány nákladné opravy (např. plynofikace, generální oprava střechy, elektroinstalace, vybudování šaten, tělocvičny, učebny výpočetní techniky, nového sociálního zařízení pro chlapce). V plánu materiálního rozvoje jsou zahrnuty další úpravy, např. vybudování učebny a kabinetu z prostor bývalé tělocvičny, dívčího sociálního zařízení. Úbytek žáků, který nastane v souvislosti s otevřením nové základní školy v Čáslavi ve školním roce 2003/2004, přinese změnu prostorových podmínek. Ředitelka má připraveny alternativní postupy řešení nastávající situace. V současné době jsou prostorové podmínky na průměrné úrovni.

Interiér deseti kmenových tříd prvního stupně a sedmnácti učeben v hlavní budově je většinou zastaralý a opotřebovaný. Jenom některé třídy odpovídaly standardním moderním požadavkům. Jen v některých bylo vytvořeno esteticky a didakticky podnětné prostředí. Nábytek ve třídách je udržovaný a opravovaný, v několika třídách nový. Ten je nakupován podle finančních možností. Zejména pro žáky vyšších ročníků chybí větší a vyšší lavice. V obou budovách bylo čisto a uklizeno. Celkově je interiér obou budov na průměrné úrovni.

Před třemi lety byla vybudována počítačová učebna s jedenácti novými počítači (dva řídicí a devět žakovských) zapojenými v síti. Zakoupena byla řada výukových programů. Původní

čtyři starší počítače byly dány do tříd prvního stupně. Využívání výpočetní techniky vedení školy pravidelně sleduje a zaznamenává. Z příslušných přehledů však vyplývá, že je systematicky užívána pouze v hodinách informatiky. Toto zjištění bylo potvrzeno také v odpovědích rodičů a žáků, kteří vyplnili inspekční dotazníky. Nízký počet počítačů běžné využívání při výuce tříd s větším počtem žáků limituje. Přesto škola nebyla zařazena do první etapy projektu MŠMT *Internet do škol*.

Další didaktická technika je sice starší, lze ji bez vážnějších problémů používat, ale je třeba provést inovaci (zejména audiotechniky).

Velkou pozornost škola věnuje nákupu učebnic. Ve spolupráci s metodickým sdružením a předmětovými komisemi jsou upřednostňovány ucelené učebnicové řady. Pracovní sešity se objednávají podle požadavků jednotlivých učitelů - více pro první stupeň. Finanční spoluúčast rodičů na nákup pracovních sešitů zatím nebyla požadována. Škola zakoupila pro žáky prvního ročníku pomůcky v předepsané hodnotě 200,- Kč na žáka.

Učitelská a žákovská knihovna má k dispozici zhruba tři tisíce svazků. Fond knih se postupně obnovuje, upřednostňován je nákup slovníků, encyklopedií, odborné literatury, pravidel českého pravopisu, méně pak sady knih pro výuku literární výchovy. Škola si také postupně vytváří videotéku pro jednotlivé předměty.

Učební pomůcky pro výuku sledovaných předmětů jsou zpravidla staršího data výroby. Nové nákupy byly provedeny jen ojediněle.

Materiálně-technické podmínky byly hodnoceny stupněm průměrný.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY V ZÁKLADNÍ ŠKOLE V NÁSLEDUJÍCÍCH PŘEDMĚTECH: ČESKÝ JAZYK, CIZÍ JAZYKY, MATEMATIKA, FYZIKA
--

Realizace vzdělávacích programů

Škola deklaruje práci podle vzdělávacího programu *Základní škola* (MŠMT, čj. 16 847/96-2 a ve znění úprav a doplňků čj. 25 018/98-22) v prvním až čtvrtém a šestém až devátém ročníku a v pátém podle vzdělávacího programu *Obecná škola* (MŠMT, čj. 12 035/97-20). Ve třídách VI. A, VII. A a VIII. A je základní vzdělávací program upraven podle modelového učebního plánu pro třídy s rozšířeným vyučováním matematiky a přírodovědných předmětů (MŠMT, čj. 21 968/ 96-22). ***Realizované učební plány jednotlivých tříd jsou v souladu s předepsanými učebními plány*** těchto programů.

Učební osnovy inspekcí sledovaných předmětů jsou aktuálně plněny. Při zpětné kontrole třídních knih z loňského školního roku bylo zjištěno, že tato ***povinná dokumentace zachycuje průběh vzdělávání průkazně.***

Zavedený systém kontroly plnění učebních osnov vedením školy ***je účinný*** (při kontrolní činnosti ředitelka školy např. zjistila dílčí nedostatky v plnění učebních osnov matematiky na prvním stupni ve školním roce 2001/2002 a operativně přijala účinná nápravná opatření).

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v předmětech

Český jazyk

Výuka českého jazyka byla sledována celkem v 18 vyučovacích hodinách ve všech ročnících. Probíhala v dobré pracovní atmosféře, všichni učitelé byli v interakci s žáky vstřícní, klidní a více či méně důslední. Žáci dodržovali dohodnutá pravidla chování, učitelé řešili výhradně běžné každodenní záležitosti. V sledovaných hodinách byla obvykle navozena příjemná atmosféra, na různé úrovni byli žáci motivováni k činnostem. Vyučující hodně využívali pochval, povzbuzovali, neúspěchy pomáhali řešit. Zkoušení žáci byli ohodnoceni slovně i známkou. Ze zápisů v žákovských knížkách vyplývá, že učitelé nejvíce klasifikují mluvnické učivo, sporadicky literární výchovu a sloh.

Odborná a pedagogická způsobilost ovlivňuje pozitivně věcnou stránku učení. Absence kvalifikace u jediné učitelky neovlivnila záporně výuku. Nedostatky v metodických postupech byly shledány téměř u všech učitelů.

Materiálně-technické podmínky pro výuku českého jazyka jsou standardní. Z materiálního zázemí byly v sledovaných hodinách využívány především magnetofonové literární nahrávky, dále nástěnné tabule, částečně slovníky českého jazyka. Nebyly vždy plně využity možnosti informativní literatury. V některých hodinách by práci výrazně zefektivnilo použití zpětného projektoru, videa či namnožených pomocných materiálů.

Příprava na jednotlivé hodiny byla promyšlená především po odborné stránce, méně metodicky. V dlouhodobém plánování nedošlo k výraznější spolupráci mezi prvním a druhým stupněm hlavně v souvislosti se změnou vzdělávacího programu (některé učební celky jsou tak opakovaně vyučovány v pátém, šestém i sedmém ročníku). Členění českého jazyka na jednotlivé části (mluvnice, sloh, literární výchova) je v souladu s požadavky vzdělávacích programů.

V organizaci a zvolených metodách výrazně převažovaly různé formy frontální práce. V některých sledovaných hodinách to byla jediná užívaná metoda. Pouze ve čtyřech hodinách na prvním stupni převažoval činnostní styl práce. Na druhém stupni se žáci podíleli na nácviku dovedností jen v dílčích částech hodin. Nejčastější aktivizující metodou byl řízený rozhovor, v kterém dominoval verbálně i v ostatních aktivitách vyučující. Při nácviku věnovali učitelé pozornost zpětné vazbě, ověřovali si, zda žáci porozuměli výkladu, čtenému textu, postupu při jazykovém rozboru, zda umějí aplikovat vědomosti. V hodinách literární výchovy se vyučující snažili emotivním působením zaujmout žáky, ukázkami z beletrie cíleně vytvářeli pozitivní vztah ke knížkám. Zadávané úkoly nebyly diferencovány kvalitativně, kvantitativně pouze ve dvou případech, výuka nebyla cíleně individualizována.

Učitelé sami užívali kultivovanou češtinu, jen někteří však důsledně opravovali nespisovné výrazy žáků. Mluvní projevy žáků neměly celkově dobrou úroveň. Vyučující většinou formálně uzavírali hodiny. Žáci byli chváleni, i když jejich přístup k práci byl spíše pasivní, shrnutí učiva také rutinně provedl učitel. Jen sporadicky byli žáci vedeni k zhodnocení práce.

Kvalita vzdělávání v českém jazyce byla celkově na průměrné úrovni.

Cizí jazyky

Všichni učitelé cizích jazyků splňují podmínku pedagogické způsobilosti, handicap v odbornosti nahrazují tím, že se trvale vzdělávají v jazykových kurzech a také svými pedagogickými zkušenostmi. Postrádají však systematické metodické vzdělávání a zpětnou vazbu.

Ve škole jsou vyučovány anglický a německý jazyk. V průběhu inspekce bylo hospitováno celkem v 17 hodinách (9 anglického a 8 německého jazyka), ve všech ročnících, v nichž se předměty učí.

Nejhůře hodnocenou oblastí výuky cizích jazyků byla oblast motivace a hodnocení. Kromě jedné hodiny ve čtvrté třídě postrádaly prakticky všechny motivační úvod, žáci byli pouze v několika případech seznámeni s tématem hodiny. Aktualizace učiva byla častější v nižších ročnících a několikrát nebyla použita přímo tam, kde se nabízela (vesmírné lety, kosmos). Pochvala jako silný motivační nástroj, se objevila ve dvou hodinách angličtiny a dvou hodinách němčiny. Ve třech hodinách angličtiny se žáci se zájmem věnovali jazykovým hrám. Během výuky nedocházelo k systematickému a průběžnému hodnocení žáků, k formulaci shrnujících závěrů, ke zhodnocení probraných cvičení a úkolů. Klasifikace žáků byla zaznamenána celkem dvakrát, postrádala však jakékoli zdůvodnění.

Atmosféra ve zhlédnutých hodinách byla velmi příjemná, přátelská. Vyučující na žáky nekřičí, a ti se k nim na oplátku chovají velmi slušně. Na případné dotazy se žákům dostávalo fundovaných odpovědí.

Vyučování cizím jazykům probíhalo v souladu s učebními dokumenty. Oblast plánování a přípravy patřila k nejlépe hodnoceným. Svědčí to o svědomitosti, pečlivosti a zkušenostech vyučujících. Kromě dvou hodin angličtiny s výkladem nové mluvnice se jednalo o hodiny opakovací a procvičovací. Některé z nich (zvláště německého jazyka) postrádaly větší tempo a tlak na žáky.

Organizace, formy a metody práce se u jednotlivých vyučujících lišily, přesto lze najít v obou předmětech některé shodné rysy. Prakticky všechny zhlédnuté hodiny vyučující začínali okamžitě procvičováním či opakováním učiva. Řada hodin postrádala shrnující závěr a zhodnocení práce. V několika případech, kdy na hodnocení došlo, se vyučující omezili na formální pochválení celé třídy, což působilo spíše komicky než motivačně. V žádné z hospitovaných hodin žáci nepsali nějaký test. Práce ve dvojicích nebo skupinová práce se objevily celkem v sedmi hodinách, ale nedošlo k žádné diferenciaci úkolů. Na druhé straně byly v němčině i angličtině zaregistrovány speciální úkoly pro prospěchově nejslabší žáky nebo pro žáky s poruchami učení. Nedostatkem některých hodin (zvláště německého jazyka) byl fakt, že maximum práce za žáky odvedli vyučující, kteří se ve snaze probrat naplánované učivo spokojovali s jednoslovnými odpověďmi nebo odpovídali i za žáky.

Názornost výuky byla také slabinou; jediným oživením byly obrázky lexika používané hlavně v nižších ročnících. Z didaktických pomůcek byl v devíti hodinách použit magnetofon a v jedné video. Bohužel při poslechu v několika hodinách žáci sledovali nahrávku bez jakéhokoli poslechového úkolu. Zpětný projektor použit nebyl ani jednou, pouze v jedné hodině němčiny pracovali žáci krátce se slovníky.

Zásadním nedostatkem školy je absence jazykových učeben. Výuka probíhala v kmenových třídách, kam se za žáky stěhují vyučující a nemají tak potřebnou techniku a pomůcky k dispozici. Kmenové třídy jsou až na dvě výjimky vyzdobeny a upraveny k výuce a motivaci různých předmětů, jen ne cizích jazyků. Školní nábytek (většinou lavice) neodpovídá v mnohých případech velikosti žáků.

Vzhledem ke složení žáků jsou výsledky v anglickém jazyce lepší než v jazyce německém.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve sledovaných hodinách cizích jazyků byly celkově průměrné.

Matematika

Výuka byla sledována celkem ve 14 vyučovacích hodinách, ve druhém až devátém ročníku. Velmi dobré personální zajištění výuky matematiky se pozitivně promítlo do věcné a odborné správnosti výuky, užívána byla správná terminologie a matematická symbolika. Jen pouze

třetina zhlédnutých hodin však byla také bez nedostatků po stránce metodické, zvolené formy a metody práce v nich odpovídaly požadavkům realizovaných vzdělávacích programů.

Učitelé mají zpracovány tematické plány srovnatelné úrovně. Někteří vyučující s těmito plány průběžně pracují, pro některé jsou však formální záležitostí a slouží jim pouze k časové orientaci. Aktuální příprava učitelů na vyučování byla zpravidla pečlivá a promyšlená. Vždy byl podrobně připraven obsah hodiny, menší pozornost byla věnována materiální a technické podpoře vyučování a metodám a formám výuky. V některých případech se učitelé spoléhali na svou zkušenost a nedokázali vhodně zareagovat na nečekané aktuální podmínky ve třídě.

Výuka matematiky ve třídách prvního stupně probíhá v kmenových třídách s běžným vybavením. Třídy druhého stupně se matematiku učí ve třech kmenových třídách, do kterých za svými učiteli žáci docházejí. Dvě z těchto tří učeben jsou k tomuto účelu upraveny různými nástěnnými materiály a jejich prostředí je didakticky podnětné, ve třetí učebně tomu tak není. Ve všech citelně chybí pomocná didaktická technika. Žáci mají k dispozici povolené učebnice a další odbornou literaturu (např. sbírky úloh, pracovní sešity, tabulky). Pouze v jedné sledované vyučovací hodině byly uplatněny speciální postupy či použity speciální pomůcky pro zdravotně postižené žáky (zejména chyběly ve třídách, do kterých byli integrováni žáci s vývojovými poruchami učení). Někteří učitelé si vyrobili a při výuce využili své vlastní pomůcky (např. různé karty s čísly a s úkoly, pracovní listy, předměty z praxe, prvky a modely pro znázorňování abstraktních pojmů a pro názornou manipulaci). V některých hodinách však dostupné názorné pomůcky chyběly. Bez využití zůstala výpočetní technika, nepracovalo se nejen s počítači, ale ve vyšších ročnících prvního stupně ani s elektronickými kalkulátory. V jejich praktickém užívání byli částečně omezováni i žáci některých tříd druhého stupně. Málo byly také využívány různé pomocné informativní materiály.

Ve zhruba polovině zhlédnutých vyučovacích hodin byly velmi dobře využívány různé motivační postupy. V těchto hodinách učitelé zdůrazňovali význam učiva pro praxi, vhodně využívali textů úloh, žáky průběžně pozitivně hodnotili a klasifikovali, využívali didaktickou hru a soutěž. V některých hodinách však žákům nebyl zřejmý cíl vyučovacích hodin, chyběl promyšlený úvod a řádný závěr vyučovacích hodin.

Ve všech vyučovacích hodinách dominovala frontální práce, zhruba v polovině hodin byl kladen také důraz na samostatnou, převážně individuální práci. Velmi málo bylo využíváno kooperativní učení. Za snahu o vnitřní diferenciaci výuky je třeba pochválit všechny učitele druhého stupně.

Hodiny matematiky ve třídách prvního stupně jsou zařazeny převážně na první dvě vyučovací hodiny. Vyučující přesto příležitostně a podle aktuální únavy žáků zařazovali krátká protahovací cvičení. Ve třídách druhého stupně (vzhledem k personálním možnostem) výuka probíhá i v pátých vyučovacích hodinách, přesto v nich jakákoliv záměrně zařazená relaxace chyběla. Zejména ve třídách s rozšířenou výukou matematiky nejsou vytvořeny dostatečné podmínky pro individualizaci výuky (chybí dělení tříd na skupiny alespoň v jedné hodině týdně).

Zhruba třetina sledovaných vyučovacích hodin ve třídách prvního stupně splňovala ve většině kritérií požadavky moderní pedagogiky a žáci prokazovali velmi dobré pracovní návyky. V ostatních třídách bylo jen někdy využíváno aktivních zpětných vazeb, sebekontroly a práce s chybou.

Učitelé druhého stupně většinou poskytovali žákům včas zpětnou vazbu, pochválili dobrý výkon či správný výsledek, nedostatky kritizovali taktně, diagnostikovali poměrně přesně konkrétní učební problémy a žáky seznamovali s tím, proč byli případně neúspěšní. Jen ojediněle nebyla diagnostika dostatečně připravena a prověřování mělo náhodný cíl.

Interakce a komunikace mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem byly bezkonfliktní. Žáci se většinou snažili pracovat soustředěně a měli zájem učivo porozumět. Výsledky, které bylo možné zaznamenat v průběhu výuky a při další inspekční činnosti, měly většinou velmi dobrou úroveň. Zejména ve třídách s rozšířenou výukou matematiky a přírodovědných předmětů byl zájem žáků o tento předmět zřetelně patrný.

Kvalita průběhu a výsledků vzdělávání v matematice měla celkově průměrnou úroveň.

Fyzika

Výuka tohoto předmětu byla sledována celkem v šesti vyučovacích hodinách, ve všech ročnících, v nichž se předmět učí. Po stránce personální je zajištěna velmi dobře. Sledovaná výuka byla kvalitní z hlediska odborné a věcné správnosti. Dlouholetá praxe se u některých učitelů projevila některými rutinními metodickými postupy, které vždy nevyhovují požadavkům realizovaného vzdělávacího programu. Všichni učitelé byli na vyučovací hodiny velmi dobře připraveni po obsahové stránce, probírané učivo korespondovalo s osnovami. Kvalita výuky se odlišovala v organizaci, ve formách a metodách práce.

Výuka fyziky probíhala v odborné pracovně se značně opotřebovaným žakovským nábytkem (s rozvodem elektrického proudu do lavic), demonstračním stolem na stupínku, s jedním starším typem počítače, mobilně instalovaným zpětným projektoem a videopřehrávačem. V sousedním kabinetu jsou k dispozici základní učební pomůcky, demonstrační i žakovské soupravy. Vybavení je poměrně zastaralé a potřebuje inovovat. Žákům slouží povolená řada učebnic jednoho autorského kolektivu.

Ve třech zhlédnutých hodinách se učitelům dařilo využívat různé formy motivace k probuzení aktivního zájmu žáků o předmět a organizačně připravit hodinu tak, aby probírané učivo a prováděné činnosti žáky zaujaly. Všichni učitelé propojovali probíranou látku s praxí, opírali se o zkušenosti žáků z denního života.

Ve dvou hodinách bylo aplikováno aktivní učení s žakovskými experimenty, s řešením problémových úloh, organizována byla práce ve skupinách. Další sledovaná výuka probíhala výhradně frontálně, bez jakéhokoliv diferencovaného přístupu, který by umožnil každému žákovi, aby se na základě svých schopností do výuky úspěšně zapojil. Učitelé látku zpravidla nejprve vysvětlili, předali prakticky již hotový poznatek, poté učivo procvičovali (většinou s využitím pomůcek a didaktické techniky) a diagnostikovali úroveň pochopení. Zejména v devátém ročníku citelně chyběla vnitřní diferenciacce a utřídění nároků na jednotlivé skupiny žáků, což některé žáky demotivovalo.

V některých hodinách probíhalo zkoušení a následná klasifikace. Prověřování převážně teoretických poznatků bylo dobře připravené, odpovídalo svou náročností požadavkům učebních osnov. Klasifikace nebyla zpravidla zkoušenému a ostatním žákům zdůvodněna. V žádné z hodin nebyla předmětem zkoušky praktická činnost. Průběžně byli žáci hodnoceni slovně (často stručným konstatováním „dobře - špatně“, ale také širším slovním hodnocením s náležitou zpětnou vazbou).

Výuka fyziky probíhala ve třetí a dalších vyučovacích hodinách, v nichž únava žáků narůstá. Přesto nebyly do sledovaných hodin zařazeny žádné relaxační aktivity.

Učitelé se žáky při sledovaných hodinách jednali klidně a uvážlivě. Žáci se chovali ukázněně a s učiteli se snažili v rámci svých možností a schopností spolupracovat. Při skupinové práci v některých třídách byly patrné dobré kooperativní návyky. V některých hodinách se naopak projevila nezkušenost žáků s užíváním učebních pomůcek, a také malá praxe při spolupráci ve skupině.

Četnosti pozitivních zjištění a nedostatků, které byly zaznamenány ve zhlédnutých vyučovacích hodinách, byly zhruba v rovnováze.

Kvalita výuky fyziky byla hodnocena jako průměrná.

Výsledky vzdělávání a výchovy ve sledovaných předmětech zjišťované školou

Z vnějších evaluačních nástrojů využívá škola komerční srovnávací testy. V roce 1999/2000 byly zadány testy z českého jazyka a matematiky v pátém, ve školním roce 2000/2001 v devátém ročníku. V roce 2001/2002 testování neproběhlo. V letošním školním roce je již připraveno testování v sedmém ročníku z matematiky a přírodovědných předmětů. Ředitelka požádala o srovnání výsledků třídy s rozšířeným vyučováním přírodovědných předmětů s výsledky žáků studujících na víceletém gymnáziu.

Vzhledem k finanční náročnosti komerčně nabízených testů zvolila ředitelka možnost srovnávat výsledky žáků na základě zadání stejných prověrek na různých školách okresu. Proto iniciovala tuto aktivitu, a letos poprvé byly v pěti školách zadány testy z českého jazyka a matematiky v pátém ročníku. Přitom nešlo jen o porovnání žakovských výsledků, ale také o výměnu zkušeností učitelů především v oblasti motivace a hodnocení.

Ředitelka školy pracuje systematicky, vyhodnocuje pravidelně výsledky čtvrtletních prověrek na pedagogických radách i na předmětových komisích. Sleduje vývoj klasifikace prospěchu a chování jednotlivých tříd v následujících postupných ročnících. Analýza problémů umožňuje ředitelce školy operativně reagovat na aktuální otázky související s výchovně vzdělávacím procesem a požadovat po vyučujících také detailnější a důkladnější rozbor a hodnocení každé konkrétní situace. Dominantní snahou ředitelky je, aby učitelé ve své práci s žáky více využívali pochvaly a pozitivní motivaci.

O výsledcích žáků získává škola také informace z účasti a umístění dětí při olympiádách a soutěžích.

Celkové hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy byly ve sledovaných předmětech celkově hodnoceny stupněm průměrný.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- Městské zastupitelstvo Čáslav schválilo dne 25. září 2002 svým usnesením č. 76/2002 novou zřizovací listinu, podle níž ke dni 1. ledna 2003 vznikla nová příspěvková organizace, která sdružuje základní školu, školní družinu a školní jídelnu. Na základě zřizovatelem včas odeslané příslušné žádosti nebylo dosud vydáno rozhodnutí MŠMT o zařazení této příspěvkové organizace do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení. Poslední rozhodnutí, které má škola k dispozici a bylo při inspekci předloženo, je ze dne 30. ledna 2002. Bylo vydáno MŠMT pod čj. 32 377/01-21. **Údaje uvedené v obou listinách se proto liší, nejsou v souladu.**
- Souběžně s orientační inspekci byla ve škole realizována tematická inspekce „*Sledování a hodnocení průběhu vzdělávání cizinců na území ČR*“. Zjištění z této tematické inspekce, která probíhá i v jiných školách, budou souhrnně zveřejněna ve *Zprávě ČŠI o školním roce 2002/2003*.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. *Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení (MŠMT, čj. 32 377/01-21, ze dne 30. ledna 2002),*
2. třídní knihy všech tříd ze školních let 2001/2002 a 2002/2003,
3. třídní výkazy a katalogové listy,
4. *Řád školy, Organizační řád, Řád školní družiny, Vnitřní řád školní družiny, Pracovní řád pro zaměstnance (směrnice č. 2 ředitelky ze dne 2. září 2002),*
5. aktuálně platný rozvrh hodin pro školní rok 2002/2003,
6. *Úprava režimu vyučovacího dne pro ZŠ Čáslav, Masarykova 357 (MŠMT, čj. 27 429/02-22, ze dne 9. října 2002),*
7. záznamy z pedagogických rad ze školních roků 2001/2002 a 2002/2003,
8. protokoly z komisionálních zkoušek ve školním roce 2001/2002,
9. personální dokumentace školy,
10. interní učební plány pro jednotlivé ročníky na školní rok 2002/2003,
11. *Zřizovací listina Základní školy Čáslav, Masarykova 357 (Město Čáslav, ze dne 25. září 2002),*
12. *Výroční zpráva školy za školní rok 2001/2002 (schválena pedagogickou radou 20. června 2002),*
13. aktuální úvazky učitelů,
14. *Podkladová inspekční dokumentace – základní školy (ředitelka, ze dne 14. ledna 2003),*
15. *Dotazník pro ředitele před inspekcí (ředitelka, ze dne 14. ledna 2003),*
16. *Koncepční záměry školy pro období 2000 - 2004 (ředitelka, 1. září 2000),*
17. *Plán pro školní rok 2002/2003 (schválen pedagogickou radou dne 2. září 2002),*
18. *Plán hospitací (bez podpisu, nedatováno, textem určeno pro rok 2002/2003),*
19. tematické plány sledovaných předmětů,
20. vzorky žákovských prací a žákovských písemností,
21. vzorek žákovských knížek,
22. seznam integrovaných žáků,
23. hospitační zápisy školních inspektorů,
24. záznamy z jednání metodického sdružení (1997/1998 až 2002/2003),
25. *Plán výchovného poradce (nedatováno, určeno textem pro školní rok 2002/2003),*
26. výsledky dotazníkového šetření mezi rodiči vybraných 5. a 8. tříd a žáky 8. ročníku (*Dotazník pro rodiče a žáky základních škol, ČŠI v r. 2003*),
27. *Inspekční zpráva (ČŠI, čj. 036 26/99-2453, ze dne 29. ledna 1999).*

ZÁVĚR

Personální podmínky pro výuku skupiny sledovaných předmětů jsou celkově průměrné. V předmětech český jazyk, matematika a fyzika jsou velmi dobré, v cizích jazycích - z hlediska dosaženého odborného vzdělání učitelů – nejsou zcela vyhovující. Vedení pracovníků, hodnocení, motivování a organizování práce učitelů a života školy má jasný systém. Nedostatkem je vytvoření pouze velmi úzkého vedení (ředitelka, zástupce), nepostačující rozdělení a přenos přímých kompetencí na další pracovníky (např. na výchovného poradce, vedoucí metodických orgánů). Velké množství úkolů, které vykonává ředitelka sama, způsobuje, že vytvořený systém není vždy dostatečně účinný.

Z hlediska materiálně-technických podmínek má škola běžné prostorové možnosti a vybavení, které rychle stárne a není v dostatečné míře inovováno. Zřizovatel investoval značné finanční prostředky do školních budov, inovace vnitřního vybavení (vzhledem k potřebám žáků) však není dosud zcela vyhovující. Aktuální stav však neomezuje školu v možnostech efektivně realizovat zvolené vzdělávací programy.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve sledovaných předmětech byly celkově hodnoceny jako průměrné. Přes mnohé pozitivní jevy zůstává škola svým žákům hodně dlužna v rozvoji některých dalších klíčových praktických kompetencí (organizace a plánování společné i vlastní práce, flexibilita, integrita, práce s informacemi, ...). Většinou byla zaznamenána poctivá a svědomitá, věcně správná výuka v obsahových mezích učebních osnov, realizovaná však převážně tradičními frontálními postupy s vysokou verbální i činností aktivitou učitelů a menším aktivním podílem žáků.

Od poslední inspekce, kterou inspektoři České školní inspekce provedli v lednu roku 1999, se zlepšil stav školních budov. Mnohé negativní poznatky ze sledování kvality výuky doposud přetrvávají a inspektoři je museli znovu zopakovat.

Všichni inspektoři shodně konstatovali, že škola úspěšně uplatňuje ve výchovném procesu principy humanizace a demokratizace, dbá na nenásilné chování žáků, učitelé jsou žákům příkladem svým klidným chováním a jednáním k nim. Žáci se chovali ukázněně při vyučování i o přestávkách, na chodbách, v šatnách. Vztah mezi učiteli a žáky byl ohleduplný, uplatňoval se princip tolerance, nikoli však neúměrné shovívavosti. Bylo zaznamenáno také velmi dobré chování žáků mezi sebou.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Zdeňka Fadrná	Z. Fadrná v.r.
Členové týmu	Mgr. Petr Drábek	P. Drábek v.r.
	Mgr. Eva Grušová	E. Grušová v.r.
	Mgr. Karel Kumstýř	K. Kumstýř v.r.

Další zaměstnanci ČŠI

Soňa Kušmierczyková – kontrolní pracovnice
Dana Nulíčková – kontrolní pracovnice

V Kutné Hoře dne 21. února 2003

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 6. 3. 2003

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu	Podpis
Mgr. Eva Srnská	E. Srnská v.r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný.</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň.</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň.</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa.</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně.</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad - OŠMS, Zborovská 11, 150 00 Praha 5	2003-03-24	osobní předání
Zřizovatel: Město Čáslav	2003-03-24	032 28/03-2050

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány.